

הצעה לפתרון בחינת הבגרות באזרחות חורף 2008

פרק ראשון:

1. - סוג הלאומיות שבה לידי ביטוי בחוק האזרחות של המדינה:

ציון- לאומיות אתנית.

הסבר- הגדרת הזהות הלאומית מבוססת יותר על יסודות שאינם פרי בחירה יותר מאשר על יסודות פרי בחירה.

נימוק- חוק האזרחות מציג תנאים לקבלת אזרחות המבוססים על יסודות אתניים כמו שפה, ידע בהיסטוריה ותרבות של המדינה.

- הדרך שבה פסק בית המשפט, כאשר פסק בניגוד לעיקרון השוויון:

ציון- הבחנה

הסבר- מתן יחס אחר הנובע מהשוני בין בני האדם (מאפיינים וצרכים ייחודיים להם) רק כאשר יש לכך סיבות מוצדקות, כלומר כאשר השונות בין בני האדם רלוונטית.

נימוק- בית המשפט קבע כי למדינה מותר לקבוע תנאי זה לקבלת אזרחות מאחר והוא מבוסס על שונות רלוונטית - אדם היודע את שפת המדינה ובקיא בתרבותה יוכל להשתלב במדינה בקלות יתר.

הערה: ייתכן גם שיתקבל עיקרון הפרדת הרשויות.

2. -הזכויות המתנגשות באירוע זה:

ציון- זכות ההפגנה/ מחאה של נהגי המוניות מול רצון המדינה (משרד התחבורה) להבטיח את זכות התנועה של התושבים.

נימוק- הנהגים מעוניינים למחות על גובה מחירי הדלק על ידי צורת הפגנה/ מחאה של נהיגה איטית. לעומת זאת המדינה (משרד התחבורה) רוצה להבטיח

את הזכות לתנועה של משתמשי הכביש מאחר ונסיעה איטית של נהגי המוניות תגרום לשיבושי תנועה.

הדרך בה נהג בית המשפט כדי לפתור את ההתנגשות בין הזכויות במקרה זה:

ציון- שקלול ואיזון/ מידתיות.

הסבר- העמדה זה מול זה את חומרת הפגיעה בזכות אחת מול חומרת הפגיעה בזכות האחרת, או ביעדיה האחרים של המדינה, ולשקול מהו הפיתרון המאפשר הגנה מרבית על שתי הזכויות, תוך פגיעה מועטה בכל אחת מהן.

נימוק- בית המשפט העמיד זה מול זה את זכותם של הנהגים להפגנה/מחאה מול זכותם של משתמשי הכביש לחופש תנועה ויצר איזון בין הזכויות על ידי הגבלת זכותם של הנהגים לנסיעה איטית בשעות אחר הצהריים והערב בלבד.

פרק שני

3. שניים מבין הבאים:

דגל – צבעי הטלית וכן הצבעים שהופיעו על בגדי הכהן הגדול ביום כיפור ומגן דוד.

המנון – "התקווה" מבטאת את כיסופי העם היהודי לציון ואת הציפייה לעצמאות מדינית בציון.

מנורה וענפי זית – המנורה מופיעה במקומות שונים בתנ"ך. לאחר חורבן בית 2 המנורה הייתה סמלם של היהודים מחוץ לגבולות א"י והיא סמלה תקווה וכמיהה לבניית בית המקדש בתוך גבולות א"י.

4. שתיים מבין הגישות הבאות:

הגישה הליברלית הקיצונית – גישה זו אינה מכירה בזכויותיהן הייחודיות של קבוצות

מיעוט. לפי גישה זו יש לדכא כל פלורליזם של קבוצות תרבותי, לשוני ואתני. יש

הכרה בזכויותיהם של המיעוטים אזרחי המדינה רק כפרטים אך אין הכרה בפרטים

כקבוצת מיעוט בעלת זכויות קיבוציות ייחודיות, יש רצון להטמיע את המיעוט בתרבות

הרוב.

הגישה הליברלית המתונה – גישה זו אינה מכירה בזכויותיהן הייחודיות של קבוצות המיעוט. גישה זו שוללת כל התערבות של המדינה למען שימורו וחיזוקו של פלורליזם אתני. יש הכרה בזכויותיהם של המיעוטים אזרחי המדינה כפרטים. אולם, להבדיל מהגישה הליברלית הקיצונית, הגישה הליברלית המתונה אינה כופה על המיעוטים להיטמע בתרבות השלטת. קבוצות מיעוט הרוצות לשמור על ייחודן ועל זהותן האתנית-תרבותית יכולות להתארגן במסגרות פרטיות במימון הקבוצות ולא מכספי המדינה.

הגישה המכירה בזכויות הקבוצה – לפי גישה זו המדינה מכירה לא רק בזכויות האדם והאזרח של כל הפרטים בקבוצה, אלא גם בזכותה של קבוצת המיעוט לשמור על קיומה ועל זהותה כקבוצת מיעוט ייחודית, אשר אינה מעוניינת להתבולל בקרב הלאום השליט. המדינה מעניקה למיעוט אמצעים שיאפשרו לו לשמור על זהותו. ברוב המדינות המכירות בזכויות המיעוטים מוגדרות ומובטחות זכויות המיעוטים בחוקה, בחוקים רגילים או חוקתיים. כל מדינה מחליטה אלו זכויות להעניק לקבוצות המיעוט החיות בה, בהתאם לאינטרסים שלה.

5. **שיטת דין הקרקע** - האזרחות נרכשת על ידי לידה בטריטוריה של המדינה, בלי קשר לאזרחות ההורים.

שיטת דין הדם- האזרחות עוברת בירושה מהורים לבנים, בלי קשר למקום הלידה.

6. שניים מבין הכללים הבאים (ייתכן כללים נוספים):

- א. הכנסת לא יכולה לבטל פסקי דין.
- ב. שכר השופטים נקבע על ידי ועדה מיוחדת של הכנסת.
- ג. עיקרון הסוביודיציה- לפיו אסור לפרסם דברים בעניין הנדון בבית משפט אם יש בפרסום להשפיע על מהלכו/ תוצאותיו.
- ד. תקופת כהונתו של השופט היא עד גיל 70- הבטחת משך מישרתו מעצימה את אי תלותו.
- ה. שיטת קידום השופטים בהתאם לשיקולים מקצועיים ועל ידי חברי הרשות השופטת עצמה.

- ו. מינוי השופטים על ידי ועדה המורכבת מרוב של חברים מקצועיים א- פוליטיים, שופטים ועורכי דין, לצד שרים וחברי כנסת.
7. המימוש במשטר דמוקרטי- אמצעי להכרעת ויכוח, לפיו הכרעות פוליטיות והכרעות בין חילוקי דעות יתקבלו בדרכי שלום, לאחר משא ומתן, בדרך של הכרעת הרוב. המימוש במשטר לא דמוקרטי- הרוב מפר את כללי המשחק הדמוקרטי (מבטל את הבחירות הדמוקרטיות, את חופש ההתארגנות לכל, את חופש הביטוי ואת חופש ההפגנה), וע"י כך שולל מהמיעוט את האפשרות לשכנע את הציבור בעמדתו.
8. הסכם קואליציוני- השותפות בקואליציה מתבצעת באמצעות הסכמים קואליציוניים שהינם הסכמים פוליטיים, הנחתמים בין המפלגות השותפות בקואליציה ההסכמים כוללים:
- הזכויות והחובות של כל אחת מהשותפות.
 - הסכמה על איוש משרות במשרדי הממשלה ובגופים ציבוריים.
 - חתימה על קווי יסוד למדיניות משותפת וקווי פעולה מוסכמים.
- עד היום כל הממשלות היו ממשלות קואליציוניות בשל ריבוי המפלגות, אחוז החסימה הנמוך ושיטת הבחירות היחסית אשר גרמו לכך שאף מפלגה לא השיגה 61 חברי כנסת להקמת קואליציה והיא נאלצה לחבור למפלגות נוספות על מנת להשיג רוב זה.
9. רעיון האמנה החברתית- עליה מיוסדת המדינה המודרנית, לפיה המדינה היא פרי החלטה של בני אדם להתאגד יחד מתוך הסכמה ולבנות מסגרת מדינית שתפעל על פי כללים ושיובטחו בה חירויות האדם.
- עבריינות אידיאולוגית פוליטית מנוגדת לרעיון זה מאחר והיא מכוונת בדרך כלל נגד השלטונות ומטרתה להשיג שינוי מדיניות בתחום זה או אחר מכאן שהוא פועל בניגוד להסכמת בני האדם לבנות מסגרת מדינית שתנוהל על ידי כללים באמצעות נציגי השלטון.

פרק שלישי

10. הגישה האקטיביסטית – אין להסתפק בהכרעה על לשון החוק בלבד. יש לפרש את החוק ולתת לו משמעות לפי הערכים הדמוקרטיים המקובלים בחברה. כך נוצרת עם השנים חקיקה שיפוטית ע"י פסקי דין, על בסיס העקרונות והערכים של המדינה ובמהלך השנים נוצרה בישראל מגילת זכויות אדם ואזרח שיפוטית.

גישה זו באה לידי ביטוי בדוגמה שמביא כותב המאמר – בכך שבית המשפט פסק שעל מנת לממש את הזכות הדמוקרטית של התושבים לחיים וביטחון, עליה לממן בניית מקלטים למרות שהמדינה השתמשה בכל הסכום שהקציב תקציב המדינה לכך.

11. לטענת השר העיקרון הדמוקרטי שנפגע מהתערבות בג"ץ:
ציון – עיקרון הפרדת הרשויות.
נימוק – לטענת השר על בית המשפט לעשוק בעניינים משפטיים בלבד ולא להתערב בענייני ניהול המדינה – תפקיד המסור לרשות המבצעת – הממשלה.
לפי עיקרון זה בג"ץ דווקא יכול להתערב בפעילות הממשלה – מאחר והרשות השופטת מופקדת על שמירת שלטון החוק, על שמירת חוקיות פעילותן של רשויות השלטון, תקינותן וסבירותן. בהתאם לכך, כאשר בג"ץ מצא כי מדיניות הממשלה בעניין התקנת המקלטים לא סבירה הוא מצא לנכון להתערב במדיניות הממשלה ולהורות על המשך בניית מקלטים.

12. העיקרון הדמוקרטי שנפגע לדעת כותב המאמר –
ציון – עיקרון שלטון העם.
נימוק – בכך שהממשלה תפעל מכוח פסיקת בית המשפט ולא מכוחו של הציבור יפגע עיקרון שלטון.

הסבר – בדמוקרטיה ייצוגית כמו זו שבישראל העם שולט באמצעות נציגיו בכנסת ובממשלה. בכך שבג"ץ מורה לממשלה מה לעשות באמצעות פסיקתו, נוצר מצב שבפועל מי שמנהל את המדינה זה לא הנציגים שלוחי העם, אלא בית המשפט.

13. לדעת כותב המאמר הזכות של העניים שנפגעת מעבודה בשכר נמוך:
ציון- הזכות לרמת חיים נאותה.
נימוק- כותב המאמר סבור כי על המדיניות הכלכלית של הממשלה גורמת לכך שהעניים עובדים תמורת שכר נמוך המספק בקושי את צורכי חייהם הבסיסיים ובכך הם אינם מסוגלים לחיות ברמת חיים נאותה.
הסבר- כותב המאמר סבור כי על המדינה לתת את הזכויות החברתיות לאזרחיה ולאפשר להם לחיות בכבוד וכי חוסר שוויון בתחום החברתי חמור אף מחוסר שוויון בתחום הפוליטי. במידה והמדינה לא תדאג לשוויון חברתי העניים ימנעו מהשתתפות פוליטית והמדינה תנוהל לפי רצון העשירים בלבד.
14. הגישה החברתית כלכלית בה תומך כותב המאמר:
ציון- הגישה הסוציאל דמוקרטית.
נימוק- מחבר המאמר סבור כי המדינה צריכה להתערב למען צמצום הפערים החברתיים כלכליים ע"מ להגדיל את השוויון בין העשירים לעניים במדינה וכי אם לא תעשה כן ביני השכבות החלשות ירגישו שהם לא יכולים להשפיע מהבחינה הפוליטית.
הסבר- גישה זו מכירה בעיקרון החירות במישור הפוליטי לדוגמא בזכות שווה לבחור ולהיבחר. אלא, שבמישור החברתי כלכלי היא סבורה כי יש מקום לפגוע לעיתים בחירות ע"מ לקדם את השוויון המהותי בין האנשים.
15. הסוג של מנגנון הביקורת אותו כותב המאמר רוצה להפעיל:
ציון- ביקורת בלתי פורמאלית.
נימוק- כותב המאמר קורא לאזרחים להביע את דעתם בדרכים החוקיות העומדות לרשותם על מנת להביא לשינוי סדר העדיפויות של הממשלה. אלו אמצעים בלתי פורמאליים כמו הפגנות, עצרות, מכתבים וכו'.
הסבר- הממשל פעמים רבות נותן חשיבות לתמיכת הציבור במדיניותו וגם תלותו בציבור הבוחרים נותן לאזרחים כוח השפעה ויכולת לבקר את השלטון.

פרק רביעי

16. הגישה למדינת ישראל כמדינה יהודית הבאה לידי ביטוי בקטע-
ציון- גישת העם היהודי.
הסבר- ישראל היא מדינתם של כל בני העם היהודי בארץ ובתפוצות. קיימות זיקה ומחויבות הדדית בין ישראל לתפוצות על בסיס של זהות לאומית משותפת. בישראל יש חקיקה המתייחסת לזיקה זו ומוסדות המשותפים ליהודים בישראל ובתפוצות.
נימוק- הקהילה היהודית ערכה מגבית לארגון בעל מטרות חברתיות הפועל בישראל וכך נוצרת זיקה ומחויבות הדדית בין הארץ לתפוצות על בסיס של לאומיות משותפת.
17. הזכות שבשמה פנתה המלצרית אל בית הדין:
ציון- זכויות עובדים ותנאי העסקה.
הסבר- זכות המבטיחה שכר סביר ותנאי עבודה נאותים לעובדים.
נימוק- המעביד פגע בשכרה של העובדת בכך שהוא שילם לה את דמי הטיפ בלבד ולא שכר עבור עבודתה כקבוע בחוק.
הערה: ייתכן ויתקבל גם הזכות לקניין חומרי / חופש העיסוק.
18. העיקרון אותו דרש חבר הכנסת לממש:
ציון- אחריות מיניסטריאלית.
הסבר- האחריות של שר לכל הנעשה במשרדו.
נימוק- חבר הכנסת רצה כי השר יסביר לכנסת איך התאפשרה הגנבה מתוקף אחריותו לנעשה במשרדו ואף דרש כי ייקח אחריות על המעשה בהתפטרותו.
19. הגישה למדינה דמוקרטית שבאה לידי ביטוי במדיניות החדשה:
ציון- דמוקרטיה ליברלית.
הסבר- גישה זו מדגישה את החירות, היוזמה האישית, ושוויון ההזדמנויות שיש לתת לכל אדם בצבירת קניין. תומכי גישה זו טוענים כי יש לעודד אנשים להתאמץ ולהגיע להישגים בהתאם למאמציהם. לפיכך, המדינה אינה צריכה להגביל את חירותם של בני האדם, אלא במקרים קיצוניים. כמו כן, על המדינה להתערב מעט

כמידת האפשר בחיי הכלכלה, ולאפשר לרוב האזרחים להסתדר בעצמם בשוק החופשי.

נימוק- על ידי הורדת המיסים ועל ידי גביית כסף עבור שירותי הבריאות והחינוך אשר ניתנו בעבר בחינם, תהיה פחות הגבלה כלכלית כתוצאה ממיסוי ובכך החירות הכלכלית חברתית של האזרחית תגדל. מנגד, הם יצטרכו להסתדר בעצמם ולשלם על שירותי הבריאות והחינוך.

בהצלחה!!!